

LEUL DIN SION

LEUL DIN SION:
expuneri din profețiile lui
Amos, Țefania și Hagai

Silviu Tatu

Editura Casa Cărții, Oradea

2008

Toate drepturile asupra prezentei ediții în limba română aparțin Editurii Casa Cărții. Orice reproducere sau selecție de texte din această carte este permisă doar cu aprobarea în scris a Editurii Casa Cărții, Oradea.

Leul din Sion: expuneri din profețiile lui Amos, Țefania și Hagai

de Silviu Tatu

Copyright © 2008 Editura Casa Cărții

O. P. 1, C. P. 270

410160 Oradea, România

Tel. / Fax: 0259 469 057

Tel.: 0359 800 761; 0722 669 566

email: info@ecasacartii.ro

www.ecasacartii.ro

Imaginea de pe copertă reprezintă un sigiliu israelit din jasp, descoperit în 1904 de Gottlieb Schumacher la Megiddo, purtând inscripția „al lui Șema, robul lui Ieroboam”, cu referire la regele Ieroboam al II-lea (750 î.H.). În prezent se află în colecția Muzeului arheologic Rockefeller din Ierusalim.

Editarea literară: Simona Tămaș

Tehnoredactare: Timotei Bulzan

Coperta: Adrian Mihocaș

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TATU, SILVIU

Leul din Sion : Expuneri din profețiile lui Amos, Țefania și Hagai / Silviu Tatu. — Oradea : Casa Cărții, 2008

Bibliogr.

ISBN 978-973-8998-40-7

2

Cuprins

Abrevieri	7
Cuvânt înainte	11

PARTEA ÎNTÂI: AMOS

<i>Introducere</i>	
De ce are teologia relevanță pentru omul contemporan?	15
<i>Capitolul 1</i>	
Dumnezeu este Suveranul care judecă popoarele (Amos 1:3–2:5)	19
<i>Capitolul 2</i>	
Dumnezeu Își judecă poporul (Amos 2:6–16)	29
<i>Capitolul 3</i>	
Dumnezeu Își comunică / revelează intențiile (Amos 3:1–15)	47
<i>Capitolul 4</i>	
Dumnezeu este Suveranul care acordă milă (Amos 4)	63
<i>Capitolul 5</i>	
Dumnezeu este Suveranul care condamnă religiozitatea și tradițiile moarte (Amos 5)	79
<i>Capitolul 6</i>	
Dumnezeu este Suveranul care se îndură (Amos 7–8)	95

PARTEA A DOUA: ȚEFANIA

Capitolul 7

- Vorbirea deconspiră caracterul
(Țefania 1:1–18) 117

Capitolul 8

- Superstiția ca semn al înstrăinării de Dumnezeu
(Țefania 2:1–3) 127

Capitolul 9

- Judecata lui Dumnezeu asupra neevreilor
(Țefania 2:4–15) 133

Capitolul 10

- Judecata lui Dumnezeu asupra evreilor
(Țefania 3:1–20) 143

PARTEA A TREIA: HAGAI

Capitolul 11

- Cugetă la căile tale!
(Hagai 1:1–15) 155

Capitolul 12

- Duhul Domnului ca slavă
(Hagai 2:1–9) 167

Capitolul 13

- Perseverează pe calea cea bună
(Hagai 2:10–23) 179

- Bibliografie selectivă 191

Abrevieri

cap.	capitolul (capitolele)
d.H.	după Cristos
î.H.	înainte de Cristos
NTR	Noua traducere românească (2008)
p.	pagina, paginile
VDC	Versiunea Dumitru Cornilescu (1921)
v.	versetul (versetele)

Cărțile canonice ale Bibliei

VECHIUL TESTAMENT

Gen.	Geneza
Ex.	Exodul
Lev.	Leviticul
Num.	Numeri
Deut.	Deuteronomul
Jud.	Judecători
1 Sam.	1 Samuel
2 Sam.	2 Samuel
1 Împ.	1 Împărați (Regi)
2 Împ.	2 Împărați (Regi)
1 Cr.	1 Cronici
2 Cr.	2 Cronici
Nm.	Neemia
Est.	Estera
Ps.	Psalmii
Pr.	Proverbele
Ecl.	Eclesiastul

● LEUL DIN SION

C.-cânt.	Cântarea-cântărilor
Is.	Isaia
Ier.	Ieremia
Lam.	Plângerile lui Ieremia (Lamentații)
Ez.	Ezechiel
Dan.	Daniel
Ob.	Obadia
Hab.	Habacuc
Țef.	Țefania
Hg.	Hagai
Zah.	Zaharia
Mal.	Maleahi

NOUL TESTAMENT

Mt.	Evanghelia după Matei
Mc.	Evanghelia după Marcu
Luca	Evanghelia după Luca
In	Evanghelia după Ioan
F. ap.	Faptele apostolilor
Rom.	Epistola către romani
1 Cor.	Întâia epistolă către corinteni
2 Cor.	A doua epistolă către corinteni
Gal.	Epistola către galateni
Ef.	Epistola către efeseni
Flp.	Epistola către filipeni
Col.	Epistola către coloseni
1 Tes.	Întâia epistolă către tesaloniceni
2 Tes.	A doua epistolă către tesaloniceni
1 Tim.	Întâia epistolă către Timotei
2 Tim.	A doua epistolă către Timotei
Tit	Epistola către Tit

Fil.	Epistola către Filimon
Evrei	Epistola către evrei
Iacov	Epistola sobornicească a lui Iacov
1 Pt.	Întâia epistolă a lui Petru
2 Pt.	A doua epistolă a lui Petru
1 In	Întâia epistolă sobornicească a lui Ioan
2 In	A doua epistolă sobornicească a lui Ioan
3 In	A treia epistolă sobornicească a lui Ioan
Iuda	Epistola lui Iuda
Ap.	Apocalipsa lui Ioan

Cuvânt înainte

Lucrarea aceasta încearcă să recupereze cărțile lui Amos, Țefania și Hagai pentru pupitrul și amvonul Bisericii din România. Preocuparea pentru profeția lui Amos, care a stat la temelia conceperii acestui volum, a pornit de la pregătirea unor aplicații practice pentru cursul de exegeză a literaturii profetice ebraice. Ulterior am considerat că profeția lui Amos este suficient de scurtă pentru a o putea aborda pe parcursul unui semestru. Așa am ajuns să navigăm printre oracolele lui Amos în cadrul cursului de exegeză a Vechiului Testament, în partea alocată literaturii profetice.

Chestiunile de natură tehnică specifice fenomenului profetic evreu au fost abordate într-un volum, *Profetismul israelit în documentele biblice*, publicat recent de aceeași editură. Se află în lucru un comentariu pe textul lui Amos care va lua în discuție mai mult chestiunile de natură istorică și exegetică. Până una-alta aici propun o prezentare discursivă și omiletică a mesajului profetic. Exercițiul exegetic este cel mai adesea presupus, fiind detaliat doar ocazional.

O contribuție inovatoare a acestui volum o constituie noua traducere la textul ebraic așa cum a fost conservat în versiunea masoretică. Varianta inițială, pregătită pentru *International Bible Society* cu scopul de a fi inclusă în *Noua Traducere Românească* a suferit numeroase ajustări, în principal datorate interacțiunii fertile cu textul original, cu comentatorii și cu receptorii săi. Datorită acestui fapt, versiunea folosită aici se îndepărtează frecvent de traducerea inițială. În privința cărților Țefania și Hagai traducerea a fost preluată din versiunea NTR, așa cum a fost făcută ea cunoscută publicului pe site-ul www.bibleserver.com.

● LEUL DIN SION

Suplimentar, lucrarea caută să conecteze principiile care au fundamentat discursul profetic de doctrina creștină a Noului Testament. Inspirația pneumatică a profeților și apostolilor este, astfel, demonstrată prin studii pe caz.

Pentru aceia dintre cititori care doresc să își continue lectura în acest domeniu, cunosc limba engleză și le este accesibilă literatura teologică, la finalul cărții am oferit o bibliografie selectivă. Ca și premiu de consolare se poate consulta și lucrarea unui teolog român care a abordat acest subiect acum patru decade.

Închei cu speranța că acest volum va contribui într-o cât mai mică măsură la împlinirea mesajului lui Amos pentru românii generației noastre, la dialogul teologic și spiritualitatea creștină. Dacă voi atinge acest țel măcar în măsura beneficiului pe care aceste studii le-au avut în clasă și în biserică, s-a meritat efortul. Aceste studii au inspirat și câteva studii înregistrate la începutul anului 2007 la Radio Vocea Evangheliei.

Tuturor celor care au interacționat cu mesajele extrase din cărțile acestor profeți și au contribuit la prelucrarea cât mai fină a acestora le mulțumesc pe această cale.

Silviu Tatu

Intrarea Domnului în Ierusalim

20 aprilie 2008

PARTEA ÎNTÂI

AMOS

INTRODUCERE

De ce are teologia relevanță pentru omul contemporan?

Este posibil să te fi întrebat și tu care este rostul teologiei într-o lume pragmatică ca și cea în care ne place să gândim că trăim. Dacă suntem niște căutători sinceri, vom constata că multe duminici le încheiem frustrați deoarece, chiar și după ce ne-am făcut datoria de buni creștini, nu am primit răspunsuri la întrebările presante ale vieții noastre: educarea copiilor, relația dintre soți, parteneriatul din afaceri, administrarea resurselor și altele asemenea lor.

Situația aceasta se perpetuează pentru că, în sinceritatea noastră, încă mai așteptăm ca Biblia, cartea pe care se construiește teologia, să ne dea răspunsuri directe pentru fiecare situație specifică din viață. Să mă urc în tramvai dacă nu am bilet iar casa de bilete este închisă? Să mă angajez dacă angajatorul nu-mi oferă un contract de muncă? Să plătesc întreținerea în fiecare lună? Să declar veniturile secundare?

Unii chiar cred că Biblia este o carte cu răspunsuri precise la întrebări specifice și, pentru că nu găsesc acolo nicio narațiune care să vorbească despre o persoană care călătorește cu tramvaiul, își imaginează că situația seamănă suficient de bine cu cazul lui Iona care, pentru a se îmbarca, și-a plătit biletul. Similar, unii se pot gândi că până și patriarhul Iacov a muncit cu contract pentru socrul său, indiferent de câte ori i-a fost schimbat acesta.

● LEUL DIN SION

Alții nu se obosesc cu astfel de asocieri, corespondențe și interpretări și deschid Biblia unde se nimerește sau iau versetul zilei și îl folosesc ca pe zodiac. Aceștia se pot urca în tramvai fără bilet pentru că au citit în Eclesiastul (9:10a) „tot ce găsește mâna ta să faci, fă cu toată puterea ta!” Ei pot munci „la negru” pentru că și-au adus aminte de un fragment care zice „să nu știe stânga ta ce face dreapta” (Mt. 6:3).

De fapt, teologia are menirea de a oferi o concepție coerentă despre lume și viață, o rețea interconectată de principii a căror aplicație nu se rezumă la spiritualitate. Cu toate acestea, principiile de viață trebuie traduse în aplicații pentru fiecare situație de viață prin care trecem. Cele mai multe cărți profetice discută despre teme teologice similare precum suveranitatea lui Dumnezeu, dreptatea lui Dumnezeu, îndurarea lui Dumnezeu și variantele lor.

Ce folos poate avea un cititor care trăiește într-o lume complicată și sofisticată din lectura unei cărți antice care vorbește despre dreptatea lui Dumnezeu? Dacă Dumnezeu este într-adevăr standardul nostru de adevăr și dreptate, atunci cunoștința despre dreptatea lui Dumnezeu ar trebui să mă ajute a-mi ajusta propriul standard de dreptate și adevăr. Crezi că Dumnezeu ar călători fără bilet? Crezi că Dumnezeu ar munci pe piața neagră? Crezi că Dumnezeu ar plăti întreținerea lunar? Crezi că Dumnezeu ar declara toate veniturile?

Dumnezeu ne face un favor deosebit prin aceea că așteaptă din partea noastră să traducem pentru concetățenii noștri standardul dreptății Sale și să dovedim viabilitatea sa prin exemplul propriu. Poate că predicatorii ar trebui să fie mai atenți cu aplicațiile, iar auditoriul ar trebui să aibă așteptări mai mari decât bebelușii care așteaptă mâncarea duminică.

Profetul Amos are un mesaj care gravitează în jurul conceptului de dreptate, pentru că Dumnezeu este prezentat

pe tot parcursul ei ca Judecător. Amos susține că Dumnezeu este Suveranul care, față de poporul Său:

- Își arată standardul de dreptate judecând popoarele (1:1–2:5);
- Îl judecă (2:6–16);
- Își revelează intențiile (3:1–15), loc în care este importantă discuția despre rolul profetului ca purtător de mesaj;
- Acordă milă (4:1–13)
- Condamnă religiozitatea și tradițiile moarte (5:1–6:14);
- Întârzie cu aplicarea sentinței (7:1–9:15), loc în care se poate discuta despre rolul mesagerului ca mijlocitor.

Așadar, profeția lui Amos stă sub semnul judecății lui Dumnezeu. Ce implicații are pentru Israel ieșirea lui Dumnezeu din aparenta Sa inactivitate? Ce însemnătate are pentru credincioși faptul că Dumnezeu deschide sezonul judecății? Ce trebuie să însemne pentru credincioși faptul că Dumnezeu judecă? În mesajele următoare vom parcurge cu ajutorul lui Dumnezeu profeția lui Amos pentru a învăța de la profetul Domnului ce mesaj a avut pentru Israelul de atunci și să extragem mesajul pentru credincioșii Domnului de astăzi.

Să începem prin câteva cuvinte despre Amos omul.

*¹Cuvintele lui Amos, unul dintre ciobanii din Tekoa,
[cuvinte] pe care le-a văzut despre Israel,
în zilele lui Uzziah, regele lui Iuda
și în zilele lui Ieroboam, fiul lui Ioas, regele lui Israel,
cu doi ani înaintea cutremurului.*

²El a zis:

*Domnul a mugit din Sion,
din Ierusalim I se aude Glasul.
Pășunile celor ce păstoresc acolo se vor jeli,
iar creasta Carmelului se va usca.*

● LEUL DIN SION

Purtătorul mesajului din această carte este contemporan cu regele Ieroboam al II-lea de Israel (791–750 î.H.) și Uzziah de Iuda (776–736 î.H.), cunoscut și sub numele de Azaria. Domnia celor doi monarhi a fost caracterizată de prosperitate economică, fapt permis de situația internațională favorabilă. O nouă clasă politică s-a ridicat în Samaria, belșugul de resurse conducând la abuz de putere. Împotriva acestui grup se ridică profetul din Tekoa, iminența unei invazii străine constituind spectrul mesajului său (3:11; 5:3, 27; 6:7–14; 7:9, 17; 9:4).

Dubla ocupație a lui Amos, ca păstor și lucrător de livadă (1:1; 7:4), poate fi explicată ca ocupația tradițională a păstorilor săraci care, în timpul verii, coborau cu oile în dealurile submontane pentru a-și păstori oile acolo, probabil în schimbul dreptului de pășune obținut de la proprietarii din zonă. El nu era unul dintre profeții remunerați de la palat fiind un profet de vocație, fără nicio calificare sau experiență în domeniu.

Sumara descriere a lui Dumnezeu din deschiderea profeției lui Amos subliniază faptul că El a pornit la judecată. Imaginea leului va fi reluată în capitolele următoare. Deocamdată prin folosirea verbului „a rage” care descrie o activitate specifică felinelor mari (un zoomorfism), Amos îl imaginează pe Dumnezeu ca pe un leu activ care își anunță prezența, avertizându-și potențialii dușmani de dreptul său asupra teritoriului său. Nu este lipsit de importanță faptul că un leu răgind este folosit în această perioadă ca simbol al regatului iudeu. Una dintre cele mai celebre sigilii descoperite provenind din această perioadă îi aparține chiar lui Șema, un funcționar de la palat, slujitorul lui Ieroboam al II-lea.

CAPITOLUL I

Dumnezeu este Suveranul care judecă popoarele

Amos 1:3–2:5

Împotriva arameilor

³Așa a vorbit Domnul:

„Pentru trei păcate ale Damascului,
pentru patru chiar, nu-l voi lăsa să se întoarcă,
pentru că a treierat Ghiladul cu treierătoarea de fier.

⁴Voi arunca foc în casa lui Hazael,
iar acesta va mistui fortăreața lui Benadad;

⁵voi sfărâma porțile Damascului,
îl voi nimici pe stăpânitorul câmpiei Aven,
sceptra va fi luat din Bet-Eden,
iar poporul lui Aram va merge în exil la Chir”, a zis Domnul.

Împotriva filistenilor

⁶Așa a vorbit Domnul:

„Pentru trei păcate ale Gazei,
pentru patru chiar, nu-l voi lăsa să se întoarcă,
pentru că a dus captive în exil comunități întregi,
ca să le dea pe mâna Edomului.

⁷Voi arunca foc în zidurile Gazei,
și acesta îi va mistui fortăreața.

● LEUL DIN SION

⁸Îl voi nimici pe stăpânitorul din Așdod,
sceptrul va fi luat din Așkelon,
Îmi voi întoarce Mâna împotriva Ekronului,
iar rămășița filistenilor va pieri”,
a zis Domnul Dumnezeu.

Împotriva fenicienilor

⁹Așa a vorbit Domnul:
„Pentru trei păcate ale Tyrului,
pentru patru chiar, nu-l voi lăsa să se întoarcă,
pentru că a închis în robie în Edom comunități întregi
și nu și-a adus aminte de legământul cu frații săi.
¹⁰Voi arunca foc în zidurile Tyrului,
iar acesta îi va mistui fortăreața”.

Împotriva edomiților

¹¹Așa a vorbit Domnul:
„Pentru trei păcate ale Edomului,
pentru patru chiar, nu-l voi lăsa să se întoarcă,
pentru că l-a urmărit cu sabia pe fratele său,
a nesocotit îndurarea,
a sfâșiat mereu [cu] mânia lui,
iar furia a păstrat-o continuu.
¹²Voi arunca un foc în Teman,
iar acesta va mistui fortăreața Boțrei”.

Împotriva amoniților

¹³Așa a vorbit Domnul:
„Pentru trei păcate ale amoniților,
pentru patru chiar, nu-l voi lăsa să se întoarcă,
pentru că a spintecat gravidele Ghiladului,
ca să-și lărgească frontierele.

¹⁴Voi aprinde un foc pe zidurile Rabei,
iar acesta îi va mistui fortăreața,
în strigătele de război din ziua bătăliei,
în vijelia din ziua furtunii.

¹⁵Regele amoniților va merge în exil
el și prinții săi deopotrivă”, a zis Domnul.

Împotriva moabiților

^{2:1}Așa a vorbit Domnul:

„Pentru trei păcate ale Moabului,
pentru patru chiar, nu-l voi lăsa să se întoarcă,
pentru că a fiert pentru leșie
oasele regelui din Edom.

²Voi trimite foc în Moab,
și acesta va mistui fortăreața Cheriotului,
iar Moab își va da sufletul cu mare vâlvă,
în strigăt de luptă și în sunet de corn.

³Voi face să fie ucis judecătorul din Kiriot,
iar toți prinții lui vor fi nimiciviți împreună cu el”, a zis Domnul.

Împotriva iudeilor

⁴Așa a vorbit Domnul:

„Pentru trei păcate ale lui Iuda,
pentru patru chiar, nu-l voi lăsa să se întoarcă,
pentru că au respins Legea Domnului
și poruncile Lui nu le-au păzit,
pentru că minciunile lor i-au dus pe căi greșite,
așa cum au mers ca și părinții lor înaintea lor.

⁵Voi arunca foc în Iuda,
și-i va mistui fortăreața Ierusalimului”.

Încă de la început trebuie să observăm faptul că deși aceste mesaje profetice (oracole) sunt rostite împotriva popoarelor, rostul lor vizează pe poporul lui Israel (1:1). Popoarele care sunt

amintite în aceste oracole nu au primit mesajul profetului Amos și, prin urmare, nu au avut șansa pocăinței și a iertării. Imaginea leului din deschiderea profeției sugerează audienței, care este Israel, să acorde toată atenția mesajului profetic.

După cum se poate observa încă din lectura textului, fragmentul acesta cuprinde nu mai puțin de șapte oracole foarte scurte în comparație cu altele de același tip adresate popoarelor găsite în Isaia, Ieremia sau Ezechiel. Amos este primul dintre profeții scriitori care ne-au lăsat un set de oracole rostite împotriva popoarelor. Toate oracolele sunt compuse din două secțiuni: o motivație, în care este înregistrată vina, și o acuzație, care conține sentința decisă. În toate cazurile sentința vizează anihilarea puterii militare a regatului condamnat. Care este mesajul comunicat de aceste oracole?

1. Judecata lui Dumnezeu este fermă

Fiecare rostire profetică a lui Amos începe prin cuvintele „Așa a vorbit Domnul”; tot la fel cele mai multe dintre ele se și încheie prin cuvintele „a zis Domnul (Dumnezeu).” Formula indică înspre originea mesajului, Amos fiind un simplu intermediar.

Din punct de vedere literar oracolele urmează o formulă rigidă: „pentru trei păcate ale lui cutare, // pentru patru chiar, nu Mă voi răzgândi.” Profetul Amos este un scriitor inovator. El este primul dintre profeți care folosește această formulă specifică proverbelor (*vezi* Pr. 30) și care este cunoscută ca paralelism numeric ($n // n+1$). Spre deosebire de Proverbe, Amos nu continuă cu o listă a celor patru păcate pe care le-am aștepta. Dumnezeu nu intenționa să enumere păcatele acestor popoare, care cu siguranță ar fi fost mai mult de trei sau patru. Formula „pentru trei... pentru patru chiar” sugerează faptul că decizia s-a bazat pe suficiente argumente ca să-i garanteze fermitatea. Suplimentar, repetarea acestei formule numerice oferă sentințelor lui Dumnezeu o cadență sacadată.